

BADANIE NADUŻYĆ W SEKTORZE FAKTORINGOWYM -2021-

Risk and Supervision Meeting
09.09.2021 r. Hotel Marriott, Warszawa

Badanie nadużyć w sektorze faktoringowym zostało przeprowadzone na potrzeby konferencji Risk & Supervision Meeting 2021 organizowanej przez CRIF Sp. z o.o. we wrześniu 2021 r.

Celem badania jest znalezienie cech wspólnych w sferze nadużyć w sektorze leasingowym i faktoringowym, by rozwijać solidarne działania antyfraudowe.

W badaniu w roku 2021 udział wzięło **12 firm faktoringowych** (w porównaniu z rokiem 2020 to ponad 2-krotny wzrost zainteresowania w badaniu wśród firm faktoringowych). Na podstawie odpowiedzi firm, które wypełniły ankiety on-line przygotowaliśmy wnioski szczegółowe.

Wnioski te zostały podsumowane przez **Pana Dariusza Stecia, Dyrektora Wykonawczego, Polskiego Związku Faktorów.**

Kolejna już, 4ta edycja badania nadużyć w sektorze faktoringowym, pokazuje jak w czasach pandemii i obostrzeń oraz zmian w organizacji pracy, radziły sobie firmy faktoringowe. W tym roku w badaniu wzięło udział 12 podmiotów spośród 24 należących do Polskiego Związku Faktorów (PZF), reprezentującego 90% faktoringu w Polsce. Wiele zaprezentowanych w badaniu wniosków ma zatem bardzo mocne podstawy do tego by uznać je jako reprezentatywne dla całej branży. Zapewnienie bezpieczeństwa prowadzonego biznesu jest, podobnie jak w innych branżach z sektora finansów, jednym z fundamentów stabilnego działania faktorów. Firmy faktoringowe weryfikują wiarygodność klientów zarówno na etapie ich pozyskiwania jak i w trakcie trwającej

współpracy. Oprócz tradycyjnych metod opierających się na analizie informacji finansowych coraz większą wagę przykładają do analizy behawioralnej. Wraz z dynamicznie rosnącą liczbą klientów wynikającą z coraz szerszej oferty faktoringu dla mikrofirm, rośnie rola narzędzi informatycznych.

W dalszym ciągu, według badanych, najważniejszą metodą walki z nadużyciami pozostają zewnętrzne rejestry informacji gospodarczej oraz informatyczne rozwiązania dedykowane przeciwdziałaniu nadużyciom. Badani czują ogromny niedosyt wynikający z pominięcia usługi faktoringu w art. 106d Prawa Bankowego dotyczącym dostępu do informacji bankowych. Na szczęście, wszystko wskazuje na to, że postulat ten, wielokrotnie zgłaszany przez PZF, zostanie uwzględniony w nowym brzmieniu przepisu i tym samym faktory otrzymają dostęp do kolejnej bazy danych. W ten sposób usunięta zostanie kolejna przeszkoda w bezpiecznym prowadzeniu biznesu. Ankietowani wskazują na wiele narzędzi, z których korzystają w trakcie analiz, jednak ciągle brakuje jednego zintegrowanego rozwiązania łączącego je w jedną całość.

Z badania wynika, że znacząco wzrosła ilość i wartość nadużyć. Nie jest to jednak prosta konsekwencja recesji w polskiej gospodarce – tutaj, na szczęście, różnego rodzaju środki pomocowe dla przedsiębiorstw i kolejne tarcze antykryzysowe istotnie zamortyzowały lukę płynnościową i uchroniły wiele przedsiębiorstw przed nieuchronnymi bankructwami – ale także skutek dużego wzrostu liczby wypełnionych ankiet. Z całą pewnością można stwierdzić, że faktoring jako produkt nie jest objęty jakąś szczególną niewidzialną ochroną przed nadużyciami. Tak jak w innych branżach finansowych występujące przypadki oszustw nie mogą być pomijane i wymagają stałego udoskonalania stosowanych metod zapobiegających nieuczciwym praktykom. Postępująca digitalizacja procesów analitycznych może z jednej strony przyczynić się do utrzymania bezpiecznego poziomu działania, pomimo rosnącego apetytu na ryzyko, z drugiej, jednak, przyspieszona digitalizacja, oraz nowe formy świadczonej pracy wystawiają branżę faktoringową na zupełnie nowe ryzyka.

WNIOSKI SZCZEGÓŁOWE Z BADANIA ANKIETOWEGO

1. Ocena wybranych metod walki z nadużyciami; aż 10/12 firm oceniło wybrane metody walki z nadużyciami na poziomie dobrze i bardzo dobrze (**zewnętrzne rejestry informacji gospodarczej** [ocena 3-4-5]). Podobna ocena dobrze i bardzo dobrze przez 8/12 dotyczyła kategorii **rozwiązania IT dedykowane przeciwdziałaniu nadużyciom**. Najślabiej [ocena 1] została udzielona dla metod walki z nadużyciami **kanały anonimowego informowania o nadużyciach** 5/12. Opinia firm faktoringowych na temat **branżowego rozwiązania w oparciu o art. 106d Prawa bankowego** jest podzielona proporcjonalnie po 4/12 dla oceny bardzo słabo [ocena 1] i dla oceny dobrze [ocena 3].

W latach 2020 i 2021...

najlepiej oceniono **zewnętrzne rejestry informacji gospodarczej** jako metody walki z nadużyciami.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

1.1 Zewnętrzne rejestry informacji gospodarczej

ocena na poziomie 5 - 2 firmy

ocena na poziomie 4 - 3 firmy

ocena na poziomie 3 - 5 firm

ocena na poziomie 2 - 1 firma

ocena na poziomie 1 - 1 firma

1.2. Kanały anonimowego informowania o nadużyciach

ocena na poziomie 5 - 3 firmy

ocena na poziomie 4 - 2 firmy

ocena na poziomie 3 - 0 firm

ocena na poziomie 2 - 2 firmy

ocena na poziomie 1 - 5 firm

1.3. Rozwiązania IT dedykowane przeciwdziałaniu nadużyciom

ocena na poziomie 5 - 1 firma

ocena na poziomie 4 - 2 firmy

ocena na poziomie 3 - 5 firm

ocena na poziomie 2 - 3 firmy

ocena na poziomie 1 - 1 firma

1.4. Branżowe rozwiązania w oparciu o art. 106d Prawa bankowego

ocena na poziomie 5 - 0 firm

ocena na poziomie 4 - 1 firma

ocena na poziomie 3 - 4 firmy

ocena na poziomie 2 - 3 firmy

ocena na poziomie 1 - 4 firmy

Respondenci zwrócili również uwagę na inne metody walki z nadużyciami powołując się na np. **Rejestry Ubezpieczycieli**.

2. Techniki stosowane w firmach faktoringowych w celu wykrywania nadużyć.

Wśród technik stosowanych w firmach faktoringowych w celu wykrywania nadużyć największą popularnością cieszą się:

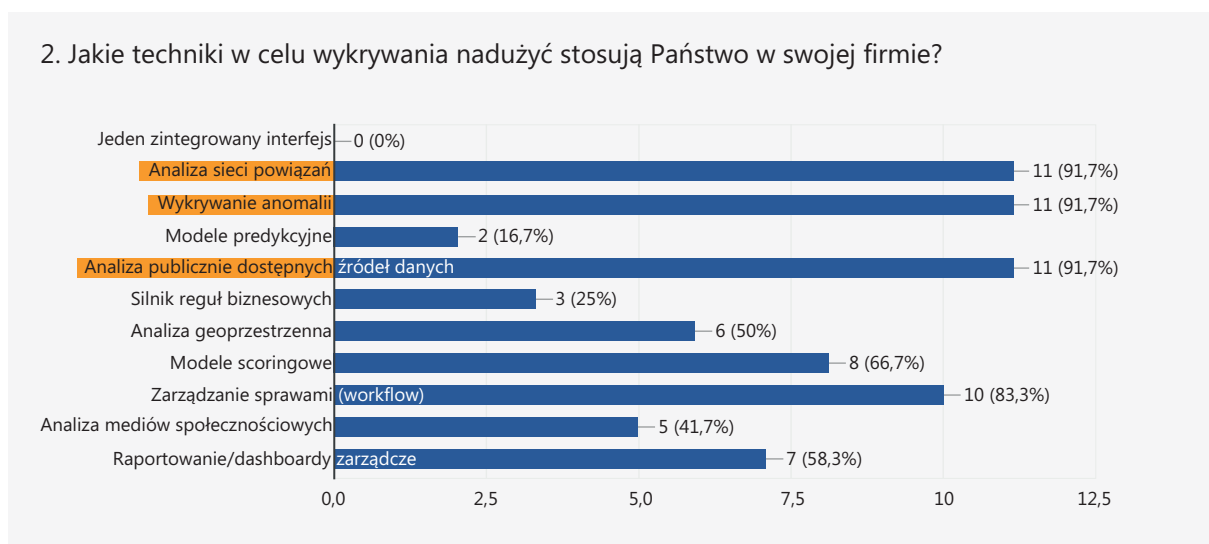
- analiza sieci powiązań 11/12 firm,
- wykrywanie anomalii 11/12 firm,
- analiza publicznie dostępnych źródeł danych 11/12 firm,
- oraz zarządzanie sprawami (workflow) 10/12 firm.

Żadna z firm faktoringowych nie wskazała w tym zakresie na **jeden zintegrowany interfejs**.

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

3 firmy zadeklarowały silnik reguł decyzyjnych jako technikę wykrywania nadużyć, natomiast rok wcześniej żadna z firm nie deklarowała zastosowania tej techniki.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

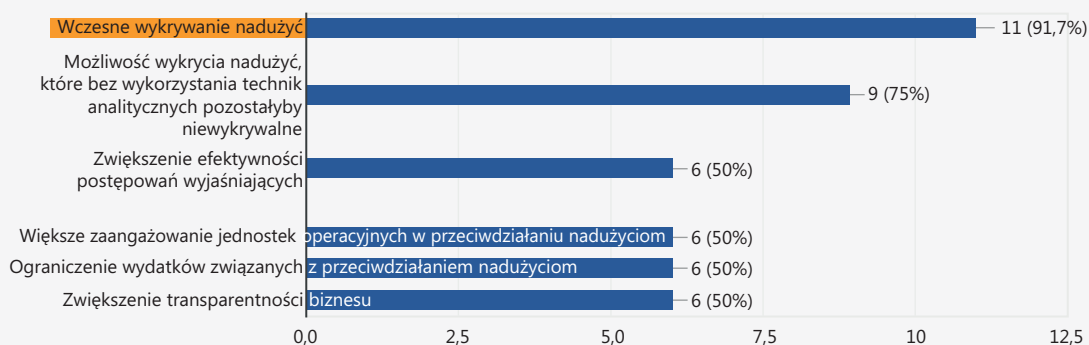
3. Korzyści ze stosowania technik analitycznych w programach zapobiegania nadużyciom wskazywane przez firmy faktoringowe służą zdecydowanie **wczesnemu wykrywaniu nadużyć**, w mniejszym stopniu **większemu zaangażowaniu jednostek operacyjnych w przeciwdziałania nadużyciom**.

Żadna z firm faktoringowych nie wskazała w tym obszarze na zwiększenie efektywności postępowań wyjaśniających.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

3. Jakie Państwa zdaniem są korzyści ze stosowania technik analitycznych w programach zapobiegania nadużyciom?

5 odpowiedzi

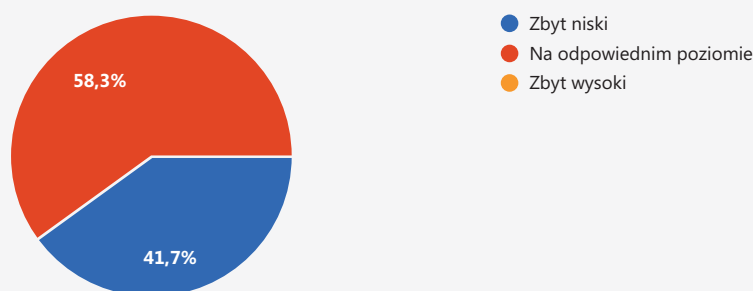

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

6/12 firm wskazało zwiększenie efektywności postępowań wyjaśniających jako technikę analityczną w programach zapobiegania nadużyciom, natomiast w 2020 r. żadna z firm faktoringowych nie wskazała korzyści ze stosowania tej techniki.

4. Zdaniem ankietowanych firm faktoringowych **poziom wydatków na przeciwdziałania nadużyciom jest na odpowiednim poziomie 7/12 firm (58%)**, natomiast **5/12 firm** odpowiedziało, że ten poziom wydatków jest **zbyt niski**.

4. Jaki jest poziom wydatków na przeciwdziałanie nadużyciom w Państwa firmie:

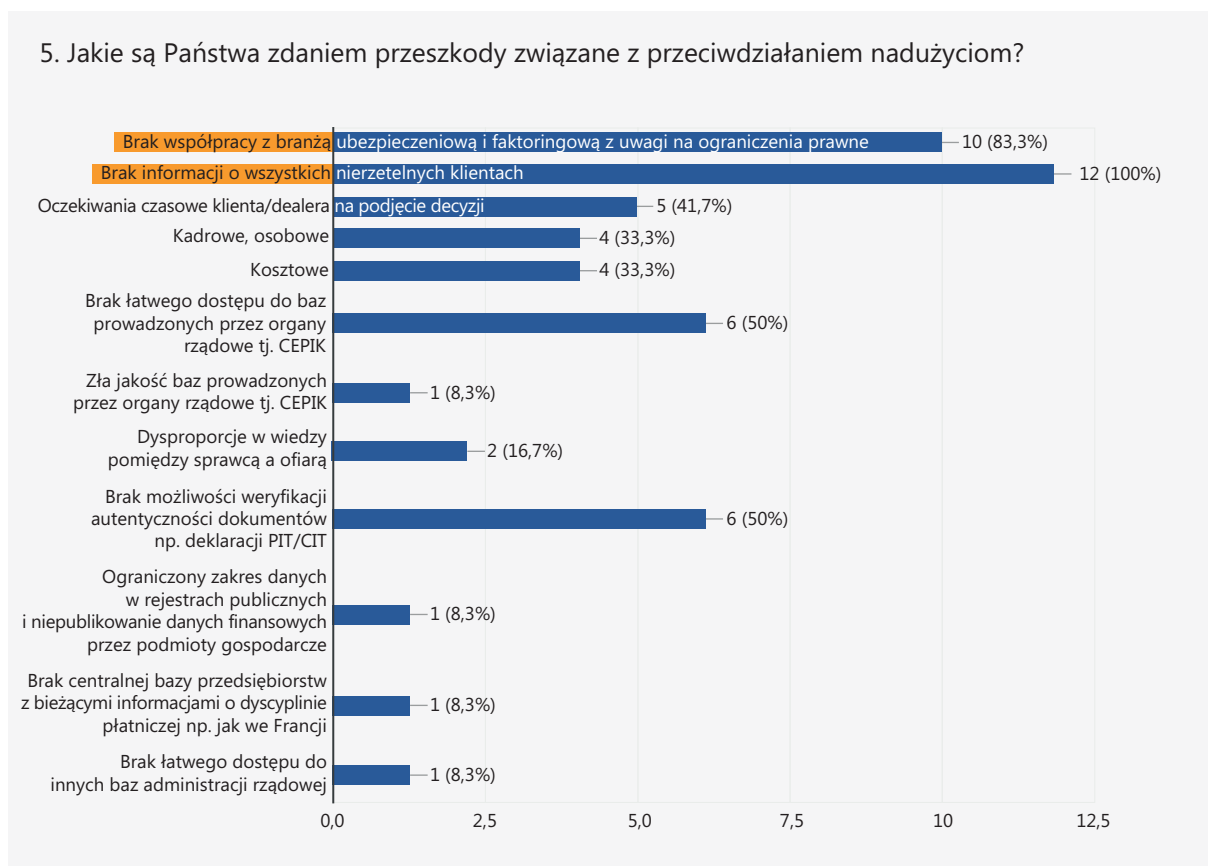

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

większość firm faktoringowych uważa, że poziom wydatków na przeciwdziałania nadużyciom jest na odpowiednim poziomie, a rok temu zdecydowana większość ankietowanych uważała, że jest zbyt niski (60%).

5. Główne przeszkody związane z przeciwdziałaniem nadużyciom wskazane przez ankietowane firmy faktoringowe wynikają z **braku informacji o wszystkich nierzetelnych klientach** - 100% ankietowanych wskazuje na tę przeszkodę 12/12 firm.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

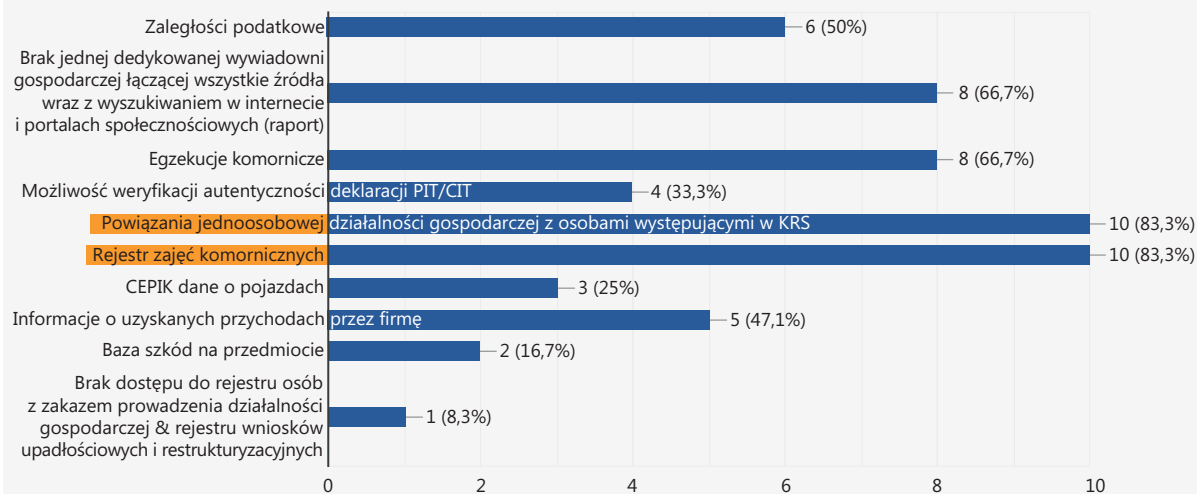
100% firm 12/12 wskazało na tę przeszkodę, analogicznie jak rok wcześniej - [5/5 firm].

6. Firmom faktoringowym, które wzięły udział w ankiecie najbardziej brakuje takich źródeł informacji jak:

- powiązania jednoosobowej działalności gospodarczej z osobami występującymi w KRS 10/12 firm,
- rejestru zajęć komorniczych 10/12 firm,
- braku jednej dedykowanej wywiadowni gospodarczej łączącej wszystkie źródła wraz z wyszukiwaniem w internecie i portalach społecznościowych 8/12 firm,
- egzekucji komorniczych 8/12 firm.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

6. Dostępu do jakich źródeł informacji brakuje w Państwa firmie i jakie są przeszkody w dotarciu do tych źródeł?

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

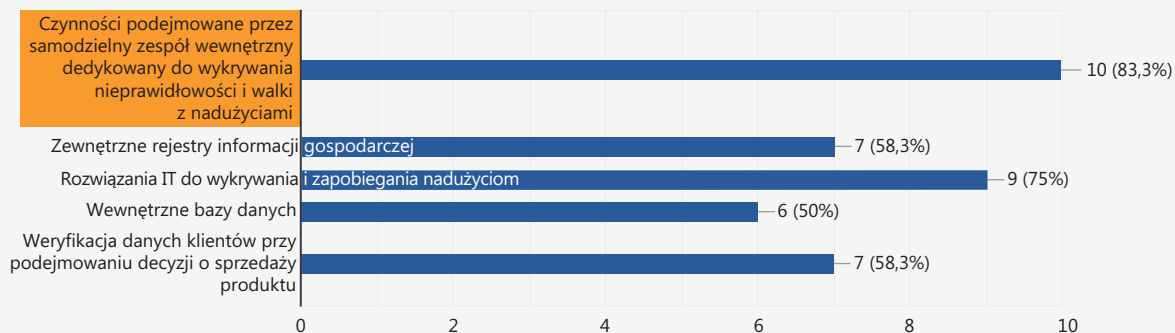
zmieniła się kolejność wskazanych przez ankietowane firmy faktoringowe brakujących źródeł informacji. W roku 2020 najbardziej brakowało firmom:

- jednej dedykowanej wywiadowni gospodarczej łączącej wszystkie źródła wraz z wyszukiwaniem w internecie i portalach społecznościowych - raport [5/5] oraz
- informacji o zaległościach podatkowych
- i powiązania jednoosobowej działalności gospodarczej z osobami występującymi w KRS [4/4].

7. Zdecydowanie **czynności podejmowane przez samodzielny zespół wewnętrzny dedykowany do wykrywania nieprawidłowości i walki z nadużyciami** 10/12 firm oraz **rozwiązania IT do wykrywania i zapobiegania nadużyciom** 9/12 firm są najskuteczniejszymi metodami do walki z nadużyciami.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

7. Jakie są Państwa zdaniem najskuteczniejsze metody walki z nadużyciami?

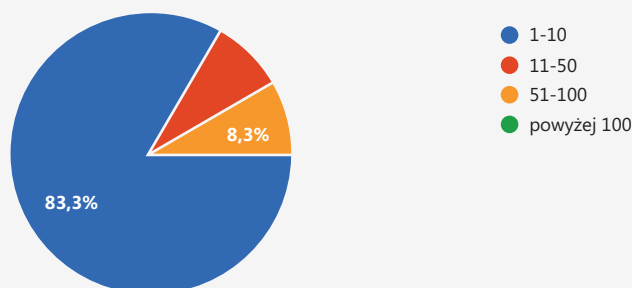
W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

czynności podejmowane przez samodzielny zespół wewnętrzny dedykowany do wykrywania nieprawidłowości i walki z nadużyciami wciąż pozostają najskuteczniejszymi metodami do walki z nadużyciami.

8. 10/12 firm faktoringowych zadeklarowało zakres wszczętych postępowań wyjaśniających o podejrzeniu przestępstwa w roku 2020 na poziomie 1-10.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

8. Jaki jest zakres wszczętych postępowań wyjaśniających o podejrzeniu przestępstwa?

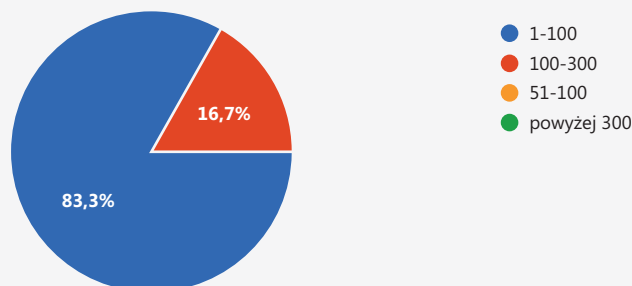
W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

2/12 firm zadeklarowało wyższy poziom wszczętych postępowań w roku 2020, niż w roku 2019 kiedy to wszystkie firmy 5/5 zadeklarowały ten sam poziom wszczętych postępowań.

9. Szacowana liczba zablokowanych prób oszustwa dla 10/12 firm zamyka się w przedziale 1-100. 2/12 firm deklaruje wyższą szacowaną liczbę zablokowanych prób oszustwa na poziomie między 100, a 300.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

9. Jaka jest szacowana liczba zablokowanych prób oszustwa?

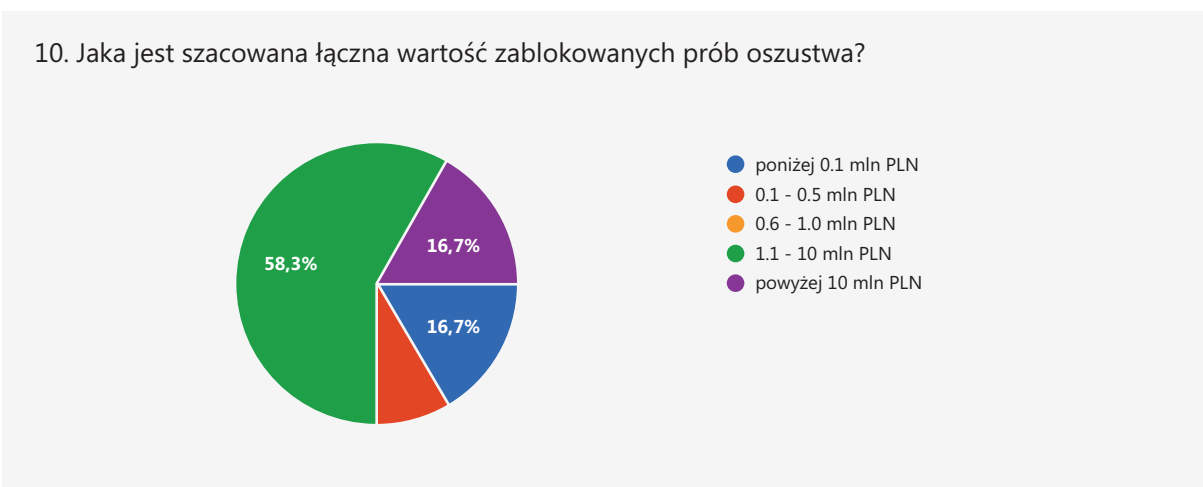

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

2/12 firm wykazało wyższą szacunkową liczbę zablokowanych prób oszustwa pomiędzy 100-300, czyli prób oszustwa w roku 2020 było więcej, podczas gdy w roku 2020 wszystkie firmy 5/5 deklarowały szacowaną liczbę prób oszustwa na tym samym poziomie 1-100.

- 10.** 7/12 firm zadeklarowało w ankietach łączną szacowaną wartość zablokowanych prób oszustwa w przedziale 1.1 -110 mln PLN, po 2/12 firm zadeklarowały w ankietach wartości skrajne poniżej 0.1 mln PLN i powyżej 10 mln PLN

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

w deklaracji ankietowanych firm pojawiła się wartość zablokowanych prób oszustwa na łączną kwotę powyżej 10 mln PLN oraz inne wartości, jak widać na powyższym wykresie. Co oznaczałoby, że szacowana łączna wartość zablokowanych prób oszustwa wzrosła z deklarowanymi wartościami za rok 2019 (w tym roku firmy deklarowały szacowaną wartość zablokowanych prób oszustwa w 2 przedziałach wartości:

- 0.6-1.0 mln PLN.2 2/5 firm,
- 1.1-10.0 mln PLN 3/5 firm.

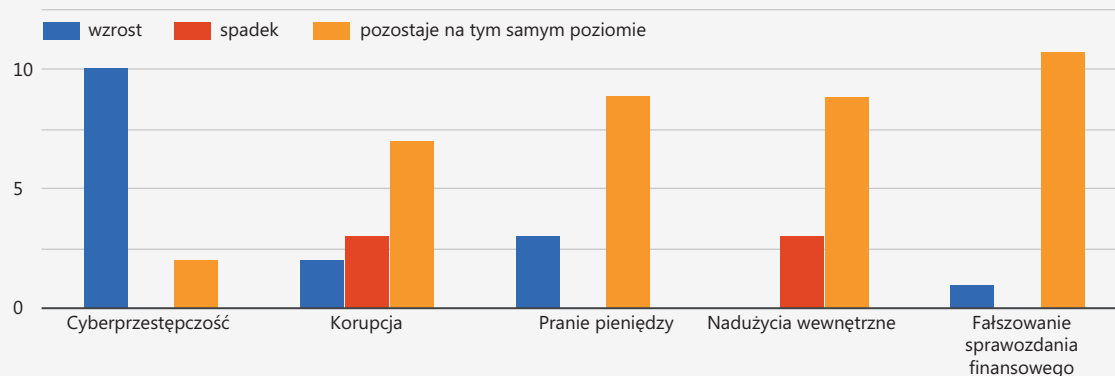
- 11.** Postrzeganie różnych rodzajów ryzyka w przeciągu 3 ostatnich lat w sektorze faktoringowym pozostaje na tym samym poziomie w zakresie:

- fałszowania sprawozdania finansowego 11/12 firm,
- nadużyć wewnętrznych 9/12 firm,
- prania pieniędzy 9/12 firm,
- korupcji 7/12 firm,

natomiast widać wyraźny wzrost ryzyka w kategorii cyberprzestępczości 10/12 firm.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

11. Jak w ostatnich trzech latach zmieniło się Państwa postrzeganie różnych rodzajów ryzyka?

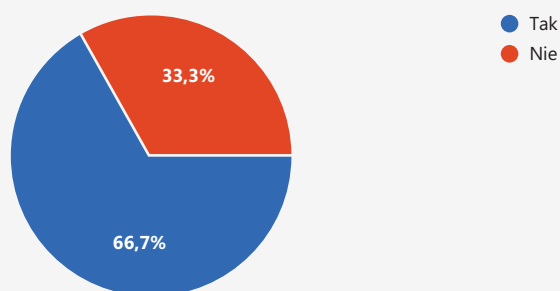
W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

cyberprzestępczość jest ryzykiem wysuwającym się na pierwszy plan, natomiast ryzyka związane z praniem pieniędzy i nadużyciami wewnętrznymi oraz korupcją pojawiały się w odpowiedziach za rok 2019.

12. 8/12 firm faktoringowych odnotowało jednorazowe zdarzenia istotnego fraudu, które doświadczyło firmę.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

12. Czy w ostatnich trzech latach miało miejsce istotne jednorazowe zdarzenie fraudu, które Państwa firma doświadczyła?

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

zdarzenia istotnego jednorazowego fraudu występowały częściej, gdyż większość firm faktoringowych 8/12 odnotowało takie zdarzenie fraudu, kiedy w roku 2020 4/5 firm NIE odnotowało takiego zdarzenia.

- 13.** Na temat schematu działania fraudstera wypowiedziała się połowa ankietowanych 6/12 firm, opisując schemat działania fraudstera w sposób podany poniżej:

13. Jeśli tak, to jaki był schemat działania fraudstera?

Falszowanie sprawozdań finansowych.

Klient podszył się pod Kontrahenta i potwierdził skupioną fakturę.

Faktury bez pokrycia w realnych transakcjach gospodarczych

Fałszywe faktury bez odzwierciedlenia w realnej sprzedaży

Falszowanie odwołania cesji (dokument Faktora), fałszowanie faktur.

Normalny biznes, regularne obroty, dobre zachowania dłużników, rosnące zapotrzebowanie na finansowanie, masowe korekty i kompensaty.

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

widzimy wzrost liczby odpowiedzi na to pytanie - połowa firm 6/12 udzieliła odpowiedzi, a w roku 2020 tylko 1 firma z 5-ciu udzieliła odpowiedzi w tym pytaniu ("jedno zlecenie transportowe, do którego wystawiono kilka faktur, fałszywe faktury korygujące").

- 14.** Jeśli chodzi o trendy w ciągu ostatnich 3 lat, to firmy faktoringowe 6/12 wskazały w ankietach na poniższe zachowania fraudsterów:

- fałszowanie sprawozdań finansowych,
- próby korumpowania pracowników,
- fałszowanie faktur,
- zmowy klienta z kontrahentem,
- finansowanie faktur z fikcyjnych transakcji.

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

firmy faktoringowe wskazały na listę przykładowych trendów zachowań fraudsterów, kiedy w roku 2020 firmy faktoringowe NIE zaobserwowały w ciągu ostatnich trzech lat żadnych trendów w zachowaniach fraudowych.

- 15.** W związku z powyższym firmy faktoringowe 5/12:

- zmodyfikowały model działania departamentów bezpieczeństwa,
- uszczelniły regulacje wewnętrzne oraz cyklicznie realizowały szkolenia wewnętrzne dla pracowników,
- do trendów dobierały odpowiednie procedury,
- ale też rozluźniły politykę dotyczącą ryzyka.

W porównaniu z badaniem w roku 2020, w 2021...

firmy faktoringowe podejmowały określone działania, aby przeciwstawiać się zachowaniom fraudsterów, natomiast rok wcześniej w 2020 firmy nie zmieniły swoich działań w zakresie walki z nadużyciami, chociaż w komentarzu wskazują na podejmowane już działania w tym zakresie, np. "zwiększona weryfikacja przedstawionych przez Klienta dokumentów, większy niż dotychczas kontakt z Odbiorcami Klienta, wprowadzenie dodatkowych warunków i kowenantów do Umowy, specjalizacja i szkolenia pracowników".

- 16.** W odniesieniu do ewolucji rynku w ciągu ostatnich 3 lat ankietowane firmy faktoringowe 5/12 wskazują zdecydowanie na wzrost cyberprzestępczości 3/5 oraz zasilenie grup przestępczych ludźmi z wiedzą i doświadczeniem z rynku finansowego, bankowego i ubezpieczeniowego.

Rok wcześniej, w 2020, firmy wskazywały na brak jednoznacznych sygnałów, choć przypuszczały, "że fraudy zdarzają się rzadziej, ale dotyczyły większych kwot. Równocześnie pojawiały się tzw. oszustwa dystrybucyjne, które polegają na kradzieży tożsamości znanego przedsiębiorstwa przez podszywających się pod nie oszustów, celem wyłudzenia towaru w ramach tzw. kredytu kupieckiego".

- 17.** Typy nadużyć, jakie firmy faktoringowe identyfikują w swojej branży dotyczą:

- 17.1** fałszywe faktury zadeklarowało 10/12 firm w liczbie faktur mieszczących się w przedziałach:

- 1-10 4/10 firm,
- 11-50 2/10 firmy,

przy czym odpowiedzi ogólnej udzieliło 10/12 firm, a odpowiedzi dotyczącej liczby faktur udzieliło 6/10 firm

fałszywe faktury zostały w roku 2021 zadeklarowane na kwoty w przedziałach:

- 10 000 - 150 000 PLN - 2/4 firm
- 500 000 - 1 mln PLN - 1/4 firm,
- ok. 2 mln PLN - 1/4 firm,

przy czym odpowiedzi dotyczącej kwot faktury udzieliło 4/10 firm.

- 17.2** Podobnie jak w roku 2020, w 2021 roku żadna firma nie wskazała nadużyć związanych z nadużyciami wewnętrznymi.

- 17.3** W roku 2021 żadna firma nie wskazała nadużyć dotyczących finansowania lub przyjęcia na zabezpieczenie przedmiotu o zawyżonej wartości, natomiast w roku 2020 1 firma faktoringowa zadeklarowała liczbę nadużyć w przedziale 1-10, na kwotę łączną w przedziale 0.6-1.0 mln PLN.

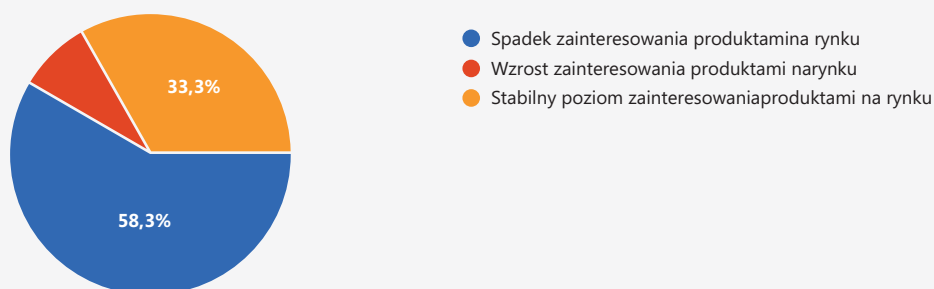
- 17.4** W roku 2021 nadużycie dotyczące oszustwa przy wykorzystaniu fałszywych/skradzionych dokumentów lub informacji zadeklarowało 4/12 firm (w sumie 5 przypadków), w 2 przypadkach podając kwoty:
- 100 000 PLN,
 - 450 000 000 PLN.

Pytania związane z pandemią COVID-19

18. W okresie zamrożenia gospodarki związanej z pandemią COVID-19 7/12 firm widzi **spadek zainteresowania ofertą produktową** na rynku faktoringowym.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

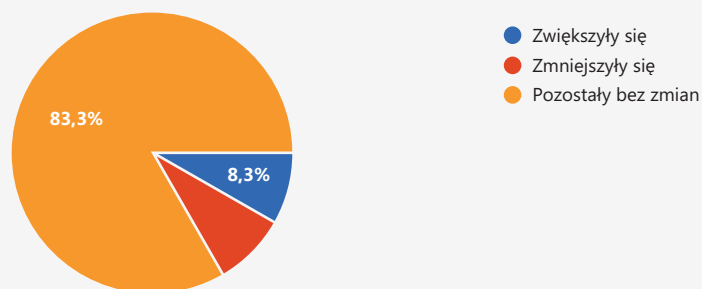
18. Czy w roku zamrożenia gospodarki z powodu pandemii COVID -19 zaobserwowali Państwo:

19. 10/12 firm utrzymało bez zmian budżet i działania dotyczące przeciwdziałania nadużyciom.

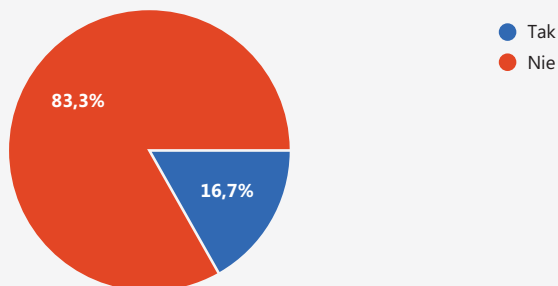
Szczegółowy rozkład odpowiedzi wygląda następująco:

19. Jak w okresie pandemii COVID - 19 wyglądał Państwa budżet i działania dotyczące przeciwdziałania nadużyciom?

20. 10/12 ankietowanych firm **NIE** widzi zależności między pandemią COVID-19, a liczbą obserwowanych fraudów, ale 2/12 firm, które zauważyły taki związek wskazują na: próby wyłudzenia kredytów oraz przestępstwa w obszarze cyfrowym - fałszywe tożsamości/ kradzież tożsamości.

20. Czy pandemia COVID - 19 wpłynęła na liczbę obserwowanych fraudów w branży, a jeśli tak, to jakiego rodzaju są obserwowane nadużycia?

- 21/22. Tylko 1/12 firm odnotowała w ankiecie, że w okresie pandemii COVID-19 podjęła działania antyfraudowe w postaci **wzmoczonego monitoringu**.

23. W badaniu ankietowym udział wzięło 11 firm z branży faktoringowej i 1 bank.